

Respecta

Alaraaja-amputoidun post-operatiivinen silikonituppihoito

Hoidon aloitus amputaation jälkeen

Silikonituppea käytetään sääriamputaation jälkeisessä kompressiohoidossa riippumatta siitä millä tavalla amputaatiotyngän lihaskiinnitykset on tehty ja haava suljettu. Tupen käyttö voidaan aloittaa 5–7 vuorokauden kuluttua amputaatiosta, jos komplikaatioita ei ole ilmennyt.

Silikonitupen käyttö

Silikonitupen käyttö aloitetaan siten, että tuppi puetaan tyngän päälle tunniksi aamupäivällä ja tunniksi iltapäivällä.

Tämän jälkeen tuppea käytetään:

- toisena päivänä kaksi tuntia aamupäivällä ja kaksi tuntia iltapäivällä
- kolmantena päivänä kolme tuntia aamupäivällä ja kolme tuntia iltapäivällä
- neljäntenä päivänä ja sen jälkeen 3–4 viikkoa neljä tuntia aamupäivällä ja neljä tuntia iltapäivällä.

Muina aikoina tynkä sidotaan elastisella sidoksella tai käytetään elastista kompressiosukkaa. Näin ylläpidetään silikonituppihoidolla saavutettu tyngän muoto ja volyyymi.

Kävelyharjoitukset

Amputaation jälkeen aloitetaan seisomisharjoitukset heti ensimmäisenä leikkauksen jälkeisenä päivänä. Nojapuissa ja kyynärsauvoilla harjoitellaan yhdelle alaraajalle vaaraamista. Harjoitusproteesin käyttö aloitetaan 5-7 vrk amputaatiosta erillisen totutteluohjelman mukaisesti.

Proteesi

Tavoitteena on, että amputoitu saa tyngän mittojen mukaan valmistetun proteesin käyttöön noin kolmen viikon kuluttua amputoinnista. Tässä vaiheessa potilas voi käyttää silikonituppea jo koko valveillaoloajan. On tärkeää seurata tyngän kuntoa jatkuvasti.

Proteesi ja tuppi on hyvä riisua, erityisesti, jos ihossa tai kudoksissa on ilmennyt oireita liiasta paineesta (esim. kipu, viileys, punoitus).

Amputaatiohaavan suojaaminen silikonitupen käytön aikana

Kun silikonituppi puetaan tyngän päälle, jätetään leikkaushaavaa suojaava sidos paikoilleen. Haavan hoidosta vastaava voi panna haavan alueelle kudostenestettä imevän sidoksen, jos haava vuotaa. Silikonituppihoidon onnistuminen ja hyvien tulosten saavuttaminen vaatii hyvää moniammatillista yhteistyötä. Haavanhoitajan rooli hoidon toteuttamisessa ja komplikaatioiden estämisessä on ensiarvoisen tärkeä.

Hoidollisen silikonitupen mittaaminen ja sovitus

Tupen koko määritellään mittaamalla tyngän ympärys 4 cm tyngän kärjestä ylöspäin. Hoitotupeksi valitaan silikonituppi, joka on ympärysmitaltaan 1–2 cm pienempi kuin tyngän vastaava mitta. Esimerkiksi, jos tyngän ympärysmitta ko. kohdasta on 33 cm, valitaan tuppi, jonka koko on 32 cm, mahdollisesti 30 cm. Tynkään, jossa on runsaasti pehmytkudosta, voidaan yleensä valita pienempi tuppi. Kannattaa kuitenkin ottaa huomioon, että tiukka tuppi voi aiheuttaa kipuja. Jos tyngässä on niukasti pehmytsosia, kompressiohoito aloitetaan tyngän ympärysmittaa vastaavalla tupella. Liian tiukka tuppi voi viivästyttää paranemista puristamalla ohuita pehmytkudoksia tyngän luisia osia vasten.

Silikonitupen pukeminen tyngän päälle

Ennen silikonitupen pukemista tupen ulkopinta suihkutetaan alkoholipohjaisella liuoksella ja tupen sisäpuoli käännetään ulospäin. Silikoni on materiaalina pinnaltaan nihkeä, joten kostutus helpottaa tupen rullaamista tyngän päälle.

Osa uudemmissa silikonihoidotuppimalleista ei vaadi alkoholipohjaista nestettä hoitotupen pukemiseen ja riisumiseen. Uudemmat mallit tunnistat pinnoitteesta, joka ei tartu silikonihoidotupen ulkopintaan kiinni. Mikäli kysyttävää, ota yhteyttä Respectan paikalliseen proteesiasiantuntijaan.

Kun silikonituppi on käännettynä nurinpäin, tupen sisäpohja puristetaan napakasti ulospäin, jolloin tupen sisäpinta venyy. Rullautuessaan tyngän päälle tuppi vetää tyngän ihoa ja pehmytkudoksia tyngän päässä yhteen. Tuppea ei saa vetää normaalin sukan tapaan tyngän päälle.

Tuppi pidetään käännettynä ja asetetaan tyngän päätä vasten ja työnnetään laajalla kämmenotteella rullaamalla tyngän päälle. Ylimääräinen neste tupen ulkopinnalta pyyhitään pois. Tupen seinämän paksuus ohenee tupen kärjestä suuosaa kohti: 14:stä millimetristä ja kahteen millimetriin.

Tuppi suojaa tehokkaasti leikkaushaavaa ja erityisesti tupen päässä oleva päätykiinnikelevy suojaa tynkää kolhuilta.

Silikonituppihoidon aikana leikkaushaavan paraneminen ja tyngän muotoutuminen nopeutuvat. Amputoitu henkilö tottuu tynkään kohdistuvaan paineeseen, jolloin proteesin valmistaminen voidaan aloittaa noin kolmen viikon kuluttua amputaatiosta.

Silikonitupen riisuminen

Silikonitupen ulkopinta kostutetaan alkoholipitoisella liuoksella. Tupen yläreuna käännetään kaksinkerroin. Tuppi rullataan leveällä kämmenotteella pois tyngän päältä samaan tapaan kuin päälle pukiessa.

Osa uudemmissa silikonihoitotuppimalleista ei vaadi alkoholipohjaista nestettä hoitotupen pukemiseen ja riisumiseen. Uudemmat mallit tunnistat pinnoitteesta, joka ei tartu silikonihoitotupen ulkopintaan kiinni. Mikäli kysyttävää, ota yhteyttä Respectan paikalliseen proteesiasiantuntijaan.

Silikonitupen puhdistaminen

Silikonituppi puhdistetaan päivittäin. Tuppi käännetään nurinpäin ja se upotetaan lämpimään veteen tai saippuuliuokseen. Tuppi hangataan hellavaraisesti puhtaaksi pehmeällä sienellä tai harjalla. Synteettisiä liuottimia tai öljypohjaisia saippuuita EI saa käyttää. Pesun jälkeen tuppi huuhdellaan lämpimän, juoksevan veden alla.

Tupen voi pestä myös koneessa 60–90 asteessa. Pestyn tupen sisäpinta kuivataan huolellisesti nukkaamattomalla liinalla. Kun tuppi on täysin kuiva, se desinfioidaan alkoholipitoisella aineella joko pyyhkimällä se desinfioivaan liuokseen kostutetulla nukkaamattomalla liinalla, tai ruiskuttamalla tupen pinnalle desinfi oivaa liuosta. Alkoholin haihtuessa tuppi desinfioituu. Tupen saa käyttöön vasta kun alkoholi on täysin haihtunut pinnalta. Silikonituppea voidaan kierrättää useammalla potilaalle, mutta se on ehdottomasti steriloitava ennen uudelle potilaalle antamista.

Silikonitupen sterilointi

Silikonituppi puhdistetaan ennen sterilointia. Tupelle suositellaan höyryllä sterilointia. Varmista että höyry pääsee tupen sisään steriloinnin aikana. Suositellaan steriloitavaksi kumiohjelmalla 121 asteen lämpötilassa ja 775 mmHg paineella (= 15 psi = 100 Mpa). Sterilointia ethyleenioxidilla ei suositella.

Respecta

Respecta Oy

Ajanvaraus ja asiakaspalvelu p. 0207 649 749 | asiakaspalvelu@respecta.fi

www.respecta.fi

*Soittajahinnat 0207-alkuisiin numeroihin matkapuhelimesta 8,35 snt/puhelu + 17,17 snt/min,
lankapuhelimesta 8,35 snt/puhelu + 7,02 snt/min (sis. alv 24%)

Partner of Clinical Services Network

ottobock.